VNS 6/2018 vp 29.1.2019

Eduskunnan sivistysvaliokunta

Suomen Valmentajat ry:n ja Suomen Ammattivalmentajat SAVAL ry:n asiantuntijalausunto eduskunnan sivistysvaliokunnalle koskien Valtioneuvoston selontekoa liikuntapolitiikasta (VNS 6/2018 vp)

Suomen Valmentajat ja Suomen Ammattivalmentajat SAVAL (myöh. valmentajajärjestöt) lausuvat otsikkoasiassa seuraavaa:

Lausuntomme päähuomiot

Valmentajajärjestöt esittävät, että Suomessa saataisiin käytäntöön seuraavia konkreettisia toimia niin ammattivalmentajien kuin vapaa-ajallaan valmentavien valmentajienkin hyväksi.

1) Valmennuksen ja valmentajien arvo

Urheiluvalmentajilla on keskeinen rooli liikunnan ja urheilun organisoinnissa ja urheilukulttuurin välittäjänä sukupolvelta toiselle.

Valmentajajärjestöt haluavat, että yhteiskunnassa tunnetaan nykyaikaisen valmennuksen merkitys niin yksilön kehitykselle kuin yhteiskunnallekin – ymmärretään, että valmentaminen on paljon muutakin kuin vain harjoitusten organisointia. Valmentaja on urheilijan auttaja, joka opettaa urheilutaitojen lisäksi elämäntaitoja sekä tukee yksilön kasvua ja kehitystä. Urheilu, etenkin huippu-urheilu, synnyttää valmentajien kautta osaamista, josta esimerkkiä voivat ottaa monet yhteiskunnan eri alat. Valmentajajärjestöt toivovat, että valmennuksen merkitys niin urheilumenestykseen kuin liikkeen lisäämiseenkin ymmärretään.

Valmentajajärjestöt yhdessä Suomen Olympiakomitean kanssa ovat tehneet jo useita vuosia toimenpiteitä valmentajien arvostuksen edistämiseksi mm. Valmentajalla on väliä -kampanjan avulla. Työn kautta on tultu tilanteeseen, jossa toimenpiteitä ollaan ulottamassa valmentajien lisäksi koko suomalaisen urheilun arvostuksen edistämiseen. Valmentajajärjestöt toivovat, että organisoidun liikunnan ja urheilun johtavana kysymyksenä on se, millaista liikuntaa ja urheilua Suomessa halutaan edistää?

Valmentajajärjestöjen puolesta esitämme, että

- suomalaiseen urheiluun laaditaan kaikkien toimijoiden yhteinen sitoumus.
- liikunnan ja urheilun edistämisen laadulliseen työhön osoitetaan myös yhteiskunnan resursointia ja tukea.

2) Vapaaehtoisvalmennuksen erityisyys

Nykyiset noin 100 000 vapaaehtoisvalmentajaa tarvitaan myös jatkossa organisoidun liikunnan ja urheilun laajan tarjonnan mahdollistamiseksi. Jotta vapaaehtoisvalmentajia riittää myös jatkossa, on valmentamisesta valmentajille itselleen aiheutuvia kustannuksia vähennettävä.

Valmentajajärjestöjen puolesta esitämme, että

- valmentajakoulutuksen ja valmentamiseen liittyvien varusteiden ja välineiden verovähennysoikeutta lisätään.
- verottomien matkakustannusten korvauksen rajat nostetaan vastaamaan nykypäivää (esim. matkakorvaukset 2000 -> 5000 eur ja päivärahat 20 -> 50 pv).

3) Valmentaminen ammattina

Suomessa on tällä hetkellä 2000 päätoimista valmentajaa. On syntynyt selkeä tarve lisätä päätoimisia valmentajia urheilijan polun jokaiseen vaiheeseen. Urheiluakatemioiden ja valmennuskeskusten toimintaa on pystyttävä vahvistamaan siten, että valmennuksen työpaikkoja voidaan synnyttää hallitusti ja pitävälle pohjalle. Seurat toimivat myös usein valmentajien työnantajina vaihtelevalla osaamispohjalla. Seurojen rooliin työnantajana on kiinnitettävä huomiota ja osaamista on kehitettävä.

Jotta parhaat valmentajat saadaan mukaan suomalaisen urheilun tekemiseen, sekä nykyisten että uusien valmennuksen työpaikkojen tehtävänkuvan ja palkkatason on pystyttävä kilpailemaan muun suomalaisen työelämän kanssa. Työn monimuotoisuuden lisääntyessä valmennuksen on pysyttävä muun työelämän mukana. Valmennus on yhteiskunnallisesti hyväksyttävänä työnä nuori. Aikaisemmin valmentaminen ei välttämättä kerryttänyt juuri lainkaan eläkettä.

Valmentajajärjestöjen puolesta esitämme, että

- seuratuen saadakseen urheiluseuran on todennettava työnantajaosaaminen ja näytettävä huolehtineensa työnantajavelvoitteistaan.
- urheiluakatemioiden ja valmennuskeskusten rahoitus rakennetaan pysyvälle pohjalle.
- veroton valmentaja-apuraha kehitetään osaksi urheilija-apurahajärjestelmää.
- työn vakuuttamista selkeytetään sekä palkkasuhteessa että yrittäjänä tehdyn työn yhteisvakuutuksella.
- ammatinharjoittajina ja yrittäjinä valmentavien verotusta selkeytetään siten, että urheiluvalmennukseen sovelletaan alennettua arvonlisäverokantaa.
- edistetään merkittävien ikääntyneiden valmentajien toimeentulomahdollisuutta erityisellä lisäeläkkeellä (esim. olympiavoittajien tai muutoin erityisen menestyneiden urheilijoiden valmentajat huomioiden).

4) Valmentajakoulutus

Valmentajien osaamisen pitäisi olla Suomen vahvuus niin kansainvälisessä urheilutoiminnassa kuin liikunnallisen elämäntavan edistämisessäkin. Suomalainen valmennusosaaminen tunnetaan kansainvälisesti ja sitä pidetään edelläkävijänä, joten kyse on enemmänkin asioiden jalkauttamisesta urheilun arkeen. Muistettava on myös, että valmentaminen eroaa esimerkiksi liikunnan ohjaamisesta tavoitteiltaan ja osaamisvaatimuksiltaan.

Valmentajajärjestöjen puolesta esitämme, että

- lajien valmentajakoulutukseen sekä valmentajien jatko- ja täydennyskoulutukseen liittyvässä valtionavun myöntämisessä painotetaan vahvasti lajiliittojen toimia ja velvoitetta valmentajien osaamisen lisäämisessä.
- seuratuen myöntämisessä edellytetään sitä, että kaikilla valmentajilla on oikeus kouluttautumiseen ja seuran valmentajat ovat koulutettuja. Seuroissa järjestetään seuran tarpeisiin vastaavaa koulutusta omassa toimintaympäristössä.
- valmentajien ammatillisessa koulutuksessa huomioidaan valmennuksen erityispiirteet, mikä tarkoittaa mm. valmennuksen oppisisältöjen ja valmentaja-nimikkeen säilymistä.

Myönteisiä huomioita liikuntapoliittisen selonteon sisällöstä

Kautta aikain ensimmäinen Valtioneuvoston selonteko liikuntapolitiikasta nostaa hyvin esiin sen, että koko kansa tulisi saada liikkumaan elämänkaaren vaiheesta riippumatta. Selonteko painottaa asiaankuuluvasti myös, että liikunnan edistämistä täytyy tehdä poikkihallinnollisesti ja tiedolla johtamista tulisi lisätä toiminnan kehittämisessä ja päätöksenteon tukena. Myönteistä on myös se, että liikunnan rahoitukseen halutaan avata veikkausvoittovarojen lisäksi valtion budjettivaroja, ja että huippu-urheilun johtaminen nimetään aiempaa selkeämmin Olympiakomitean tehtäväksi.

Valmentajajärjestöt lähettivät näkemyksiään jo selonteon valmisteluun ja joitakin niitä tukevia kannanottoja on selontekoon päätynytkin. Esimerkiksi, että seuratoiminnassa osaavien ja koulutettujen valmentajien rekrytointia on edistettävä edelleen. Toinen esimerkki on kansalaistoiminnan esteiden purkamisen tärkeys, että esimerkiksi vapaaehtoistoimijoiden verottomien matkakorvausten enimmäismäärä on riittävän korkea.

Huippu-urheilun osalta selonteossa todetaan, että lajiliitot ja seurat ovat pääosin vastuussa urheilijoiden valmennuksesta heidän henkilökohtaisten valmentajiensa kautta. Tähän moninaiseen järjestelmään liittyy sekä etuja että haasteita. Toisaalta pitää voida keskittää resursseja toiminnan tehostamiseksi, mutta toisaalta eri lajeja tulee kohdella tasapuolisesti siten, että lahjakas suomalainen urheilija voi missä tahansa lajissa nousta maailman huipulle. Valmennusprosesseja on Suomessa kehitettävä ja valmennuksen taso on varmistettava mm. laadukkaan valmentajakoulutuksen ja kansainvälisen valmennusyhteistyön kautta.

Selonteko ottaa hyvin huomioon myös sen, että valtion huippu-urheilurahoitusta tulee lisätä huomioiden erityisesti urheilijan uran nuoruusvaihe. Kehitystoimien tehostaminen erityisesti urheiluakatemiatoiminnan tukemisessa ja nuorten olympiavalmentajien palkkaamisessa sekä apurahajärjestelmän painopisteen siirtäminen nuoriin urheilijoihin ovat kannatettavia kehityssuuntia myös valmentajajärjestöjen näkökulmasta. Samoin puollamme, että huippu-urheiluperusteista tukea on suunnattava lisää ruohonjuuritasolle eli suoraan urheilijoille ja valmentajille sekä kansainvälisesti kilpailukykyisten toimintaympäristöjen kehittämiseen (mm. urheiluakatemiat ja valmennuskeskukset). Myös valmentajien

osaamisen kehittämiseen sekä toimintaedellytyksiin tulee jatkossa kiinnittää entistä enemmän huomiota. Lisäksi naisten määrän lisäämiseen valmentajina tulee edelleen tulevaisuudessa panostaa.

Selonteko toteaa hyvin sen, että valtion liikuntapolitiikan lähtökohtana on nykyisen urheiluopistoverkon kehittäminen. Näiden liikunnan koulutuskeskusten puitteissa järjestetään monipuolista liikunta-alan koulutusta ja valmennusta, josta merkittävä osa on ei-tutkintoon tähtäävää vapaan sivistystyön liikunta-koulutusta.

Valtaosassa urheiluopistoja toteutetaan myös liikunnan ammatillista koulutusta perus-, ammatti- ja erikois-ammattitutkintojen muodossa ja pienempi osa opistoista toimii lisäksi valtakunnallisina valmennus-keskuksina ja urheiluakatemioina huippu-urheilujärjestelmän tukena.

Helsingissä 29.1.2019

Suomen Valmentajat ry

Sari Tuunainen
toiminnanjohtaja

Suomen Ammattivalmentajat SAVAL ry

Pekka Potinkara
toiminnanjohtaja